

فولاد

بررسی تحلیلی دلایل افزایش قیمت

اشاره

فولاد یکی از مواد بسیار حیاتی در زندگی امروز ما است. هر چیزی که با آن سر و کار داریم، از مسکن و خودرو گرفته تا قالب های ریخته گری و از ماشین آلات کشاورزی گرفته تا لوله های انتقال نفت و گاز تا حدودی وابسته به این فلز است. به همین دلیل عجیب نیست که تغییرات قیمت فولاد در قیمت همه چیز تاثیر بگذارد.

برای ما حرفه مندان اهمیت قیمت فولاد به خاطر تأثیر آن در روند پیشرفت پروژه های عمرانی و هزینه های تمام شده آنهاست. تغییرات در عرضه محصولات فولادی و قیمت آنها تأثیر زیادی در چگونگی پیشرفت پروژه های عمرانی دارد. در سال ها و علی الخصوص ماه های اخیر، تغییرات قیمت فولاد بسیار چشمگیر بوده است. همچنین تعدیل قیمت های محصولات فولادی که از سوی دولت معرفی شده اند، تناسب درستی با قیمت واقعی این مصالح و با تغییرات سریع آن ندارد. در نتیجه پیمانکاران - علی الخصوص آنها که قراردادهای با قیمت ثابت دارند - دچار مشکلات فراوانی شده اند. واقعیت این است که قراردادهای با قیمت ثابت تنها برای شرایط اقتصادی پایدار با نرخ تورم کم قابلیت اجرا دارند و در شرایطی که نرخ تورم زیاد و قیمت ها بسیار متغیرند، نمی توانند کارایی لازم را داشته باشند و باعث ضرر و زیان پیمانکار و تعطیل یا تعویق پروژه ها بدلیل عدم تناسب هزینه های پروژه با بودجه آن می شوند.

دلایل فراوانی برای تغییرات قیمت فولاد بر شمرده شده اند که برخی منشأ جهانی و بعضی دیگر منشأ داخلی دارند.

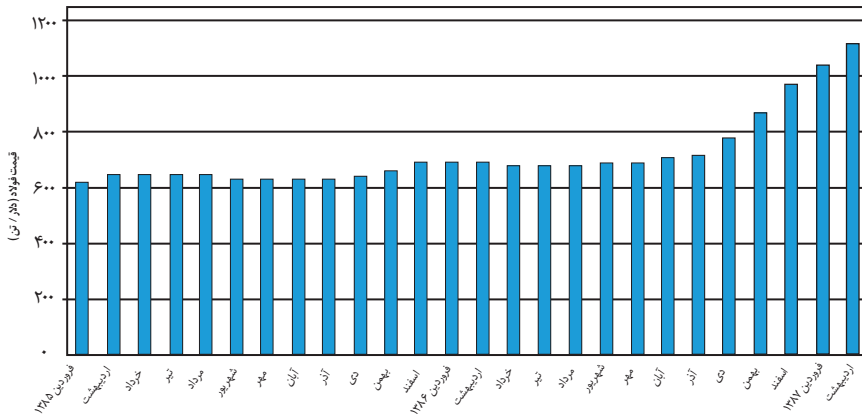

مهندس نادر شکوفی
مهندسان مشاور توان

تغییرات جهانی قیمت فولاد

نمودار (۱) - تغییرات قیمت جهانی فولاد در دو سال گذشته
(منبع: MEPS)

(http://www.meos.co.uk/world%20carbon%20Price.htm)

نمودار شماره ی (۱) تغییرات قیمت جهانی فولاد را طی دو سال اخیر نشان می دهد. چنانچه ملاحظه می گردد قیمت جهانی فولاد در این مدت تقریباً دو برابر شده است. دقت در این نمودار نشان می دهد که اگرچه قیمت در طول سال ۱۳۸۵ رشد صعودی خود را آغاز کرده بود، اما در طی این سال تغییرات قیمت چندان زیاد نیست و بازه های افزایش یا کاهش جزئی قیمت در آن به چشم می خورد. اما تغییرات قیمت فولاد در طی سال اخیر، شتاب فزونی به خود گرفته است و همواره رشد صعودی داشته است.

این کشور از جایگاه تولید کننده ی سوم دنیا با فاصله زیاد به جایگاه اول رسیده است به طوری که نفر دوم در فهرست تولید کنندگان فولاد دنیا، یعنی ژاپن، تقریباً یک چهارم کشور چین تولید فولاد دارد. البته افزایش تولید فولاد هند هم در این میان قابل توجه است اما هنوز قابل مقایسه با چین نیست.

در واقع باید پذیرفت که در صنعت فولاد هم (مانند بسیاری دیگر از صنایع از جمله نفت) بالا رفتن قیمت ها بسیار وابسته به افزایش نیاز کشورهای در حال توسعه (و در رأس آنها چین و هند) است.

برای بررسی دلایل این افزایش ابتدا باید به تغییرات تولید و مصرف فولاد در سال های اخیر توجه نمود.

جدول شماره ی (۲) کل تولید فولاد دنیا را در کنار تولیدکنندگان اصلی فولاد جهان نشان می دهد. چنانچه مشاهده می شود، تولید فولاد در جهان در دو دهه ی اخیر افزایش قابل توجهی داشته است. قسمت اعظم افزایش تولید جهانی فولاد مربوط به افزایش تولید فولاد در کشور چین است. تولید فولاد در این کشور از سال ۱۹۹۱ تا ۲۰۰۷ از ۷۱ میلیون تن به ۴۹۰ میلیون تن رسیده و به عبارتی ۷ برابر شده است و

جدول (۲) - تولید فولاد جهان در دو دهه ی گذشته

(منبع: وب سایت مؤسسه ی بین المللی آهن و فولاد IISI (www.worldsteel.org))

۲۰۰۷	۲۰۰۶	۲۰۰۵	۲۰۰۴	۲۰۰۳	۲۰۰۲	۲۰۰۱	۲۰۰۰	۱۹۹۹	۱۹۹۸	۱۹۹۷	۱۹۹۶	۱۹۹۵	۱۹۹۴	۱۹۹۳	۱۹۹۲	۱۹۹۱	
۴۸۹,۲۴۱	۴۲۲,۶۶۰	۳۵۵,۷۹۰	۲۸۰,۴۸۶	۲۲۲,۴۱۳	۱۸۲,۲۴۹	۱۵۰,۹۰۶	۱۲۷,۲۳۶	۱۱۳,۹۵۴	۱۱۴,۵۸۸	۱۰۸,۹۱۱	۱۰۱,۳۲۷	۹۵,۳۶۰	۹۲,۶۱۳	۸۹,۵۲۹	۸۰,۹۲۵	۷۱,۰۰۰	چین
۱۲۰,۱۹۶	۱۱۶,۲۲۶	۱۱۲,۴۷۱	۱۱۲,۷۱۸	۱۱۰,۵۱۱	۱۰۷,۷۴۵	۱۰۲,۸۶۶	۱۰۶,۴۴۴	۹۴,۱۹۲	۹۳,۵۴۸	۱۰۴,۵۴۵	۹۸,۸۰۱	۱۰۱,۶۴۰	۹۸,۲۹۵	۹۹,۶۲۳	۹۸,۱۳۲	۱۰۹,۶۴۹	ژاپن
۹۸,۱۸۱	۹۸,۵۵۷	۹۴,۸۹۷	۹۹,۶۸۱	۹۳,۶۷۷	۹۱,۵۸۷	۹۰,۱۰۴	۱۰۱,۸۰۳	۹۷,۴۲۷	۹۸,۶۵۸	۹۸,۶۸۵	۹۵,۵۳۵	۹۵,۱۹۱	۹۱,۲۴۴	۸۸,۷۹۳	۸۴,۳۲۲	۷۹,۷۳۸	امریکا
۷۲,۲۳۰	۷۰,۸۳۰	۶۶,۱۴۶	۶۵,۵۸۳	۶۱,۴۵۰	۵۹,۷۷۷	۵۸,۹۷۰	۵۹,۱۳۶	۵۱,۵۱۰	۴۳,۸۲۲	۴۸,۵۰۲	۴۹,۲۵۳	۵۱,۵۸۹	۴۸,۸۱۲	۵۸,۳۴۶	۶۷,۰۲۹	-	روسیه
۵۳,۳۸۰	۴۹,۴۵۰	۴۷,۷۸۰	۳۲,۶۲۶	۳۱,۷۷۹	۲۸,۸۱۴	۲۷,۲۹۱	۲۶,۹۲۴	۲۴,۲۹۶	۲۳,۴۸۰	۲۴,۴۱۵	۲۳,۷۵۳	۲۲,۰۰۳	۱۹,۲۸۲	۱۸,۱۵۵	۱۸,۱۱۷	۱۲,۱۰۰	هند
۵۳,۳۶۷	۴۸,۴۵۵	۴۷,۸۲۰	۴۶,۲۷۴	۴۶,۳۱۰	۴۵,۳۹۰	۴۳,۸۵۲	۴۳,۱۰۷	۴۱,۰۴۲	۳۹,۸۹۶	۴۲,۵۵۴	۳۸,۹۰۳	۳۶,۷۷۲	۳۳,۷۴۵	۳۳,۰۲۶	۲۸,۰۵۵	۲۶,۰۰۱	کره ی جنوبی
۴۸,۵۵۰	۴۷,۲۲۴	۴۴,۵۲۴	۴۶,۲۷۴	۴۴,۸۰۹	۴۵,۰۱۵	۴۴,۸۰۳	۴۶,۳۷۶	۴۲,۰۶۲	۴۴,۰۴۶	۴۵,۰۰۷	۳۹,۷۹۳	۴۲,۰۵۱	۴۰,۸۳۷	۳۷,۶۲۵	۳۹,۷۱۱	۴۲,۱۶۹	آلمان
۴۲,۸۳۰	۴۰,۸۹۹	۳۸,۶۴۱	۳۸,۷۳۸	۳۶,۹۳۲	۳۴,۰۵۰	۳۳,۱۰۸	۳۱,۷۶۷	۲۷,۴۵۳	۲۴,۴۴۵	۲۵,۶۲۹	۲۲,۳۳۲	۲۲,۳۰۹	۲۳,۰۸۱	۳۲,۶۰۹	۴۱,۷۵۹	-	اوکراین
۳۳,۷۸۴	۳۰,۹۰۱	۳۱,۶۱۰	۳۲,۹۰۹	۳۱,۱۴۷	۲۹,۶۰۴	۲۶,۷۱۷	۲۷,۸۶۵	۲۴,۹۹۶	۲۵,۷۶۰	۲۶,۱۵۳	۲۵,۲۳۷	۲۵,۰۷۶	۲۵,۷۴۷	۲۵,۲۰۷	۲۳,۹۳۴	۲۲,۶۱۷	برزیل
۳۱,۹۹۰	۳۱,۶۲۴	۲۹,۳۵۰	۲۸,۶۰۴	۲۷,۰۵۸	۲۶,۰۶۶	۲۶,۵۴۵	۲۶,۷۵۹	۲۴,۸۱۸	۲۵,۷۱۴	۲۵,۸۴۲	۲۳,۹۱۰	۲۷,۷۶۶	۲۶,۱۵۱	۲۵,۷۲۱	۲۴,۸۲۵	۲۵,۱۱۲	ایتالیا
۲۵,۷۶۱	۲۳,۳۰۸	۲۰,۹۶۵	۲۰,۴۷۸	۱۸,۲۹۸	۱۶,۴۶۷	۱۴,۹۸۱	۱۴,۳۲۵	۱۴,۳۱۳	۱۴,۱۴۴	۱۴,۴۷۵	۱۳,۶۲۴	۱۳,۱۸۳	۱۲,۶۲۴	۱۱,۵۱۹	۱۰,۳۴۳	۹,۳۹۸	ترکیه
۱۹,۲۵۲	۱۹,۸۵۲	۱۹,۴۸۱	۲۰,۷۷۰	۱۹,۷۵۸	۲۰,۲۵۸	۱۹,۳۴۳	۲۰,۹۵۴	۲۰,۳۰۰	۲۰,۱۱۶	۱۹,۷۶۷	۱۷,۶۲۳	۱۸,۱۰۰	۱۸,۰۳۱	۱۷,۱۰۶	۱۷,۹۷۲	۱۸,۴۳۴	فرانسه
۱۸,۹۵۳	۱۸,۳۹۱	۱۷,۸۲۶	۱۷,۶۲۱	۱۶,۲۸۶	۱۶,۴۰۸	۱۶,۵۰۴	۱۵,۸۷۴	۱۴,۸۸۲	۱۴,۸۲۷	۱۳,۶۸۳	۱۲,۱۵۴	۱۳,۸۰۲	۱۳,۴۴۵	۱۲,۹۶۱	۱۲,۷۷۲	۱۲,۷۹۸	اسپانیا
۱۷,۵۶۳	۱۶,۳۱۳	۱۶,۱۹۵	۱۶,۷۳۷	۱۵,۱۵۹	۱۴,۰۱۰	۱۳,۳۰۰	۱۵,۶۳۱	۱۵,۲۷۴	۱۴,۲۱۸	۱۴,۲۴۶	۱۳,۱۹۶	۱۲,۱۴۷	۱۰,۳۶۰	۸,۴۵۹	۱,۹۶۴	۱,۹۶۴	مکزیک
۱۵,۷۱۸	۱۵,۴۹۳	۱۵,۳۲۷	۱۶,۳۰۵	۱۵,۹۲۹	۱۶,۰۰۲	۱۵,۳۷۶	۱۶,۵۵۵	۱۶,۳۲۵	۱۵,۹۲۰	۱۵,۵۵۳	۱۴,۷۳۵	۱۴,۴۱۵	۱۳,۸۹۷	۱۴,۳۳۳	۱۲,۹۸۷	۱۲,۹۸۷	کانادا
۱۴,۳۱۷	۱۳,۸۷۱	۱۳,۳۲۹	۱۳,۷۶۶	۱۳,۲۶۸	۱۳,۶۶۷	۱۳,۵۴۳	۱۳,۵۴۳	۱۳,۳۱۵	۱۳,۳۱۵	۱۳,۵۰۱	۱۷,۹۹۲	۱۷,۶۰۴	۱۷,۲۸۶	۱۶,۶۲۵	۱۶,۲۱۲	۱۶,۴۷۴	انگلستان
۶,۲۲۴	۶,۰۴۵	۵,۶۰۳	۴,۸۱۰	۴,۳۹۸	۴,۳۱۶	۳,۷۹۹	۲,۸۸۸	۲,۶۰۷	۲,۸۷۰	۲,۷۱۷	۲,۶۱۸	۲,۶۴۲	۲,۶۲۲	۲,۷۷۲	۲,۵۲۴	۲,۵۵۶	مصر
۱۰,۰۵۱	۹,۷۸۹	۹,۴۰۴	۸,۶۸۲	۷,۸۶۹	۷,۳۲۱	۶,۹۱۶	۶,۶۰۰	۶,۰۷۰	۵,۶۰۲	۶,۳۲۲	۵,۴۱۵	۴,۶۹۶	۴,۴۹۸	۳,۶۷۲	۳,۹۳۷	۲,۳۰۳	ایران
۹,۱۰۰	۹,۷۱۸	۹,۴۴۳	۹,۵۰۰	۹,۴۸۱	۹,۰۹۵	۸,۸۲۱	۸,۴۸۱	۷,۸۵۷	۷,۹۵۶	۸,۳۱۱	۷,۹۹۹	۸,۷۴۱	۸,۵۲۵	۸,۷۲۶	۹,۰۶۱	۹,۳۵۸	آفریقای جنوبی
۴,۶۴۴	۳,۹۷۴	۴,۱۸۶	۳,۹۰۲	۳,۹۴۴	۳,۵۷۰	۳,۴۱۳	۲,۹۸۱	۲,۶۱۰	۲,۳۵۶	۲,۵۳۹	۲,۶۸۳	۲,۴۵۱	۲,۴۱۱	۲,۳۱۸	۱,۸۲۳	۱,۷۸۳	عربستان سعودی
۱,۱۴۷	۱,۰۰۳	۱,۰۵۷	۱,۰۸۹	۱,۰۵۵	۱,۰۲۷	۸۹۱	۷۲۹	۶۲۹	۶۳۷	۶۰۸	۶۱۶	۶۰۶	۵۷۲	۶۲۰	۵۷۵	۵۶۴	قطر
۱۳,۳۴۴,۲۶۵	۱۳,۲۹۹,۹۹۷	۱۳,۱۴۶,۲۰۳	۱۳,۰۶۸,۶۹۱	۹۶۹,۷۳۳	۹۰۳,۹۲۹	۸۵۰,۲۶۶	۸۴۷,۶۷۱	۷۸۴,۵۵۳	۷۷۷,۲۳۰	۷۹۸,۹۵۴	۷۵۰,۰۹۰	۷۲۵,۲۷۱	۷۲۵,۱۰۷	۷۲۳,۵۴۷	۷۱۹,۶۸۰	۷۲۳,۵۹۲	کل جهان

جدول (۱) - تغییرات قیمت سنگ آهن در ده سال اخیر
(قیمت سنگ آهن برزیل برای مصرف در اروپا)
(منبع: Econstats به نقل از Wall street Journal)

سال	قیمت (دلار بر تن)
۱۹۹۸	۲۹,۶۰
۱۹۹۹	۲۶,۹۰
۲۰۰۰	۲۷,۶۰
۲۰۰۱	۲۸,۹۰
۲۰۰۲	۲۸,۶۰
۲۰۰۳	۳۱,۴۰
۲۰۰۴	۳۷,۳۰
۲۰۰۵	۶۴,۰۰
۲۰۰۶	۷۶,۳۰
۲۰۰۷	۸۳,۴۰
۲۰۰۸	۱۳۲,۲۰

در دست اجرای این کشور دارد حال آنکه برگزاری مراسم مشابه آن (جام جهانی) در آفریقای جنوبی کل صنعت ساخت و ساز و پروژه های عمرانی را تحت تأثیر خود قرار داده است. پیش بینی ها حاکی از آن است که مصرف فولاد در چین سالانه حدود ۱۰ درصد رشد خواهد داشت. مصرف بالای فولاد در چین به حدی است که سرانه مصرف فولاد در این کشور (حدود ۳۰۷ کیلوگرم بر نفر) علیرغم جمعیت بسیار زیاد آن، بیشتر از متوسط جهانی و بیشتر از سرانه کشور ایران (۲۹۷ کیلوگرم بر نفر) است.

از میان تولید بیش از ۴۹۰ میلیون تنی فولاد در چین بیش از ۴۵۰ میلیون تن به مصرف داخلی این کشور می رسد و تنها حدود ۳۲ میلیون تن آن در بازار جهانی عرضه می شود. در واقع بازار جهانی فولاد بخش کوچکی از کل تولید این ماده را به خود اختصاص می دهد و مصرف کنندگان اصلی فولاد، قسمت قابل توجهی از نیاز خود را از تولید داخلی تأمین می کنند. این امر به خصوص با افزایش شدید قیمت فولاد در ماه های اخیر شدت بیشتری یافته است و برخی کشورها (از جمله هند) محدودیت های صادراتی برای فولاد وضع کرده اند.

مواد اولیه ی گران قیمت

نکته ی اصلی برای درک افزایش قیمت فولاد در سال ها و ماه های اخیر، قیمت مواد اولیه است. چهار عامل اصلی در تولید فولاد دخالت دارند: سنگ آهن، زغال سنگ کک شو یا به اختصار زغال کک، آهن قراضه و انرژی. و البته در این میان قیمت حامل های انرژی علاوه بر آن که در تولید فولاد مستقیماً مؤثر است، با تأثیرگذاری بر هزینه ی حمل و نقل بر قیمت دیگر مواد اولیه نیز تأثیر دارد.

اگرچه افزایش قیمت حامل های انرژی بر افزایش هزینه های حمل و نقل و هزینه های استخراج مواد اولیه تأثیر گذار بوده است اما برخی تحلیل گران افزایش قیمت مواد اولیه را بیشتر ناشی از عدم تناسب عرضه و تقاضا می دانند. این تحلیل ها بیان می کنند که افزایش شدید تولید فولاد در تناسب با افزایش اکتشاف و استخراج معادن نبوده است و در نتیجه تولید کنندگان سنگ آهن و زغال کک در حال حاضر ظرفیت ذخیره ای چندانی برای افزایش تولید ندارند، در نتیجه رقابت زیادی بین تولید کنندگان فولاد برای دستیابی به مواد اولیه رخ داده است. این امر دلیل اصلی افزایش شدید قیمت مواد اولیه است به نحوی که قیمت سنگ آهن برزیل در سال اخیر ۶۵ درصد افزایش و قیمت سنگ آهن استرالیا ۸۵ درصد افزایش یافته و قیمت زغال کک تقریباً سه برابر شده است. با توجه به اینکه تأمین کنندگان اصلی سنگ آهن

نگاهی به میزان صادرات یا واردات فولاد در کشورهای جهان (جدول شماره ی ۳) به خوبی نشان می دهد که میزان مصرف فولاد نیز در کشور چین به شکل روزافزونی افزایش یافته است. این امر ناشی از حجم بسیار زیاد پروژه های عمرانی و تولیدات صنعتی این کشور است. به عنوان نمونه از میزان مصرف فولاد در کشور چین، براساس آمارها حدود هزار آسمانخراش در شانگهای تا سال ۲۰۱۱ ساخته خواهد شد. این میزان بسیار بالای مصرف فولاد در پروژه های عمرانی به حدی است که برگزاری المپیک در این کشور (که نیازمند سرمایه گذاری جدی در زیر ساخت هاست) تفاوتی تنها در حد چند درصد در پروژه های عمرانی

جدول (۳) - میزان صادرات و واردات خالص فولاد کشورهای مختلف (میلیون تن) در سال ۲۰۰۷
(منبع: World Steel in Figures از مؤسسه ی بین المللی آهن و فولاد (HSI))

رتبه	کشور	صادرات خالص (صادرات - واردات)	رتبه	کشور	صادرات خالص (صادرات - واردات)
۱	چین	۳۲,۶	۱	آمریکا	۳۲,۶
۲	ژاپن	۳۰,۱	۲	تایلند	۸,۵
۳	اکراین	۲۹,۱	۳	اسپانیا	۷,۴
۴	روسیه	۲۵,۶	۴	ایتالیا	۶,۹
۵	برزیل	۱۰,۷	۵	امارات متحده ی عربی	۶,۷
۶	بلژیک	۷,۶	۶	ایران	۵,۶
۷	آلمان	۴,۹	۷	NAFTA	۵,۱
۸	اسلواکی	۲,۷	۸	اتحادیه ی اروپا	۵,۱
۹	آفریقای جنوبی	۲,۶	۹	کانادا	۴,۹
۱۰	اتریش	۲,۶	۱۰	کره ی جنوبی	۴,۴
۱۱	فنلاند	۲,۳	۱۱	ویتنام	۴,۰
۱۲	هلند	۲,۰	۱۲	عربستان سعودی	۳,۷
۱۳	فرانسه	۱,۹	۱۳	هنگ کنگ	۳,۷
۱۴	قزاقستان	۱,۳	۱۴	مکزیک	۳,۳
۱۵	هند	۱,۲	۱۵	ترکیه	۳,۱

دنیای کشورهای برزیل و استرالیا هستند، قیمت سنگ آهن در این کشورها تعیین کننده‌ی قیمت جهانی سنگ آهن است. جدول شماره ۱ (۱) تغییرات قیمت سنگ آهن برزیل را در ده سال اخیر نشان می‌دهد.

همچنین باید توجه کرد که بخش عمده بازار سنگ آهن تنها در اختیار سه شرکت بزرگ BHP Billiton، Vale و Rio Tinto است. برای درک بزرگی ابعاد این شرکت‌ها می‌توان به میزان سود آنها در سال اخیر اشاره کرد: شرکت BHP Billiton در سال اخیر سودی برابر ۴۷/۵ میلیارد دلار و شرکت Vale سودی برابر ۳۴ میلیارد دلار داشته است. در واقع به جز شرکت آرسلور-میتال، این تولیدکنندگان مواد معدنی از تمامی دیگر شرکت‌های تولیدکننده فولاد بزرگ‌تر هستند. در نتیجه توانایی آنها برای تعیین قیمت بازار نیز بسیار زیاد است. این امر به خصوص آنجا قابل توجه می‌شود که توجه کنیم شرکت BHP Billiton مدتی است تصمیم به خرید شرکت Rio Tinto گرفته است و در نتیجه یک ابر شرکت معدنی از ادغام این دو شرکت حاصل خواهد شد. هر چند این ادغام هنوز با مخالفت‌هایی هم از طرف شرکت Rio Tinto و هم از طرف نهادهای کنترل بازار مواجه است.

مشکل آهن قراضه

مسئله تأمین آهن قراضه برای تولید فولاد مشکل پیچیده‌تری است. آهن قراضه موجود در بازار عموماً شامل آهن‌هایی است که بین ۱۰ تا ۴۰ سال عمر دارند. در نتیجه میزان افزایش عرضه‌ی آهن قراضه متناسب با رشد تولید فولاد در بازه ۱۰ تا ۴۰ سال قبل است. این امر به این معنی است که عرضه‌ی سالانه‌ی آهن قراضه تنها ۲/۲ درصد رشد خواهد داشت حال آنکه رشد تولید فولاد سالانه ۸ درصد است. در نتیجه بازار با کمبود آهن قراضه مواجه می‌شود و این عدم تعادل عرضه و تقاضا به افزایش قیمت خواهد انجامید. چنانچه قیمت جهانی آهن قراضه در طی یک سال اخیر بیش از ۵۰ درصد رشد داشته است.

نکته‌ی محوری در این میان آن است که کشورهای در حال توسعه، برای بهبود و تکمیل زیرساخت‌های خود نیاز مبرم به فولاد دارند و در نتیجه فولاد را با هر قیمتی تهیه خواهند کرد. با توجه به اینکه محدودیت مواد اولیه باعث ایجاد نگرانی در امکان تأمین ماده‌ی اولیه برای تولید فولاد شده است، رقابتی جدی برای تضمین تأمین این مواد به وجود آمده است و در این رقابت شرکت‌های معدنی امکان یافته‌اند که قیمت‌های مواد اولیه را تا حد امکان افزایش دهند.

علاوه بر این افزایش قیمت حمل‌ناشی از افزایش قیمت حامل‌های

انرژی در چند مرحله بر قیمت فولاد تأثیر دارند: حمل از معدن تا بندر، حمل دریایی تا کشور تولیدکننده، حمل زمینی از بندر تا کارخانه و همچنین حمل زمینی از کارخانه تا محل مصرف داخلی یا بندر برای صادرات.

از سوی دیگر، ذوب و احیای فولاد صنعتی نیازمند مصرف انرژی زیادی است که بالا رفتن قیمت نفت در این زمینه نیز تأثیر خود را نشان می‌دهد.

چنانچه ملاحظه می‌شود کلیه عوامل دخیل در تولید فولاد دچار افزایش شدید قیمت شده‌اند و در نتیجه طبیعی است که این امر به افزایش قیمت جهانی فولاد منجر شود.

با توجه به ثبات نسبی قیمت مواد اولیه در ماه‌های اخیر تحلیل‌گران معتقدند که قیمت فولاد در ماه‌های آتی تقریباً در حد فعلی باقی خواهد ماند و احتمالاً کاهش اندکی در پایان سال میلادی خواهد داشت.

تغییرات داخلی قیمت فولاد

با توجه به این که ایران از جمله کشورهای واردکننده‌ی فولاد محسوب می‌شود، طبیعی است که افزایش قیمت جهانی فولاد مستقیماً در قیمت فولاد در ایران نیز تأثیر گذار است. بر اساس آمارهای دریافتی تولید فولاد ایران سالانه حدود ۱۰ میلیون تن است که از این میان حدود ۲ میلیون تن صادر می‌شود و در مقابل حدود ۷/۶ میلیون تن واردات انجام می‌شود که در نتیجه ۵/۶ میلیون تن واردات خالص فولاد در کشور صورت می‌پذیرد.

اگرچه در سال‌های اخیر در کشور ایران سرمایه‌گذاری‌های کلانی در صنعت فولاد صورت گرفته است، اما بیشتر این سرمایه‌گذاری جذب بخش نورد شده و قسمت کمتری به تولید فولاد اختصاص داده شده است. در نتیجه تولیدکنندگان فولاد نورد شده در ایران بسیار وابسته به شمش وارداتی هستند و قیمت محصولات آنها نیز بسیار متأثر از قیمت‌های جهانی خواهد بود. هر چند با مقایسه قیمت‌های جهانی با قیمت‌های داخلی می‌توان مشاهده کرد که به دلیل دلالتی و معاملات صوری متعدد در بازار فولاد ایران، قیمت‌ها بیشتر از شاخص‌های جهانی است.

از سوی دیگر، علاوه بر تحولات جهانی قیمت‌ها، عوامل دیگری نیز بر قیمت فولاد در ایران تأثیر دارند.

یکی از این عوامل میزان پروژه‌های عمرانی تعریف شده در سال‌های اخیر است. با توجه به افزایش چشمگیر بودجه‌های عمرانی، تعداد

پروژه های عمرانی فعال در کشور افزایش قابل توجهی یافته است. نیاز این پروژه ها به فولاد باعث شده است که در بازار داخلی کمبودهایی رخ دهد. فشار فولاد مورد نیاز پروژه های عمرانی بر بازار آهن به اندازه ای است که تعدادی از دستگاه های دولتی که بیشترین نیاز به فولاد را داشته اند موظف به تأمین فولاد مورد نیاز خود از طریق واردات مستقیم شده اند.

عدم تناسب سیاست های عمرانی دولت با سیاست های مالی و بانکی نیز - که نیاز کارخانجات به سرمایه جهت تولید را با محدود کردن دسترسی آنها به منابع مالی همراه نموده است - در عدم تناسب عرضه و تقاضا در بازار نقش داشته است. علاوه بر این دولت سیاست هایی را برای پایین نگه داشتن قیمت فولاد داخلی در سال گذشته اختیار نمود که باعث فاصله ی معنا دار قیمت فولاد داخلی با فولاد وارداتی شد و در نتیجه واردات فولاد برای دوره ای چند ماهه به سطحی بسیار پایین رسید، که این امر نیز عدم تعادل عرضه و تقاضا را تشدید نمود.

سرمای زمستان و کاهش تولید

سرمای شدید زمستان گذشته از سویی دسترسی کارخانه ها را به سوخت محدود نمود و از سوی دیگر باعث اختلال جدی در حمل و نقل مواد اولیه و محصولات وارداتی شد. این امر تأمین مواد را برای دوره ای نزدیک به دو ماه با اختلال روبه رو ساخت. محدودیت سوخت کارخانه های فولاد در دوران سرما باعث شده است که تولید این کارخانجات ده ها هزار تن کاهش یابد. اگرچه محدودیت سوخت در چند سال اخیر وجود داشته اما به خاطر محدود شدن سوخت کارخانه ها و نیز به خاطر محدود شدن برق مصرفی آنها با کاهش جدی تولید مواجه هستیم، این امر به دلیل شدت سرما در زمستان گذشته بیشتر محسوس بوده است. از سوی دیگر، در ماه های اخیر نیز قطع برق کارخانجات فولاد باعث کاهش ۸ درصدی تولید این کارخانه ها (بالغ بر ۲۰۰ هزار تن) گردیده است که این امر نیز باعث کاهش عرضه و در نتیجه بالا رفتن قیمت در بازار فولاد شده است.

در این میان نقش دولت در تنظیم بازار فولاد بسیار حساس است. دولت باید از سویی تعادل عرضه و تقاضا را در برنامه ریزی های تولیدی و عمرانی خود منظور نماید و از سوی دیگر، باید با استفاده از ابزارهای تعرفه ای میزان صادرات و واردات را به نحوی کنترل کند که قیمت ها در محدوده ی مطلوب باقی بماند.

در این زمینه می توان به عنوان نمونه به سیاست های دولت هند در ماه های اخیر برای کنترل قیمت فولاد اشاره کرد. دولت هند برای این

امر در طی مذاکراتی، با حمایت از سرمایه گذاری های تولیدی، تولید کنندگان اصلی فولاد و معادن سنگ آهن را متقاعد نمود که قیمت های خود را کاهش دهند. از سوی دیگر، با اعمال معافیت های گمرکی برای سنگ آهن، فولاد غیرآلیاژی، کک و افزودنی های فروآلیاژی و همچنین کاهش تعرفه های حمل و نقل ریلی برای مواد اولیه و محصولات فولادی به تعادل قیمت در بازار کمک کرد. محدودیت های صادراتی و نیز کاهش مالیات و عوارض در صنعت فولاد نیز در کاهش قیمت ها در کشور هند تأثیر شایانی داشته است.

فولاد گران و آینده ی ما

قیمت بالای فولاد تقریباً همه چیز را در اطراف ما تحت تأثیر خود قرار خواهد داد، از تولید مسکن و پیشرفت پروژه های عمرانی گرفته تا قیمت خودرو و حتی قیمت یک سنجاق قفلی کوچک. تحلیل نیاز بازار و مقایسه ی آن با توان تأمین منابع نشان می دهد که جهت ادامه ی رشد و توسعه با روند فعلی به منابع تازه ای برای تأمین مواد اولیه صنعت فولاد و در نتیجه سرمایه گذاری بیشتر برای کشف و استخراج این منابع نیاز است، منابعی که شاید کره ی زمین امکان تأمین آنها را در اختیار ما قرار ندهد. استخراج معادن با روند فعلی نمی تواند برای دوران طولانی ادامه داشته باشد و در نتیجه این خطر وجود دارد که فرزندان ما با جهانی روبه رو شوند که منابع کافی برای زندگی به روشی که ما آن را می پسندیم، نداشته باشند.

ایده ی مرکزی توسعه ی پایدار در جهت حفظ منابع طبیعی برای نسل های آینده، روز به روز اهمیت خود را بیشتر نمایان می سازد. نشانه هایی که از تغییرات قیمت حامل های انرژی و تغییرات قیمت فولاد به ما می رسد، هشدارهایی برای باز اندیشی روش تولید و مصرف ماست و در این باز اندیشی مسوولیت مهندسان جهت استفاده ی بهینه از منابع و برنامه ریزی بهتر جهت افزایش طول عمر پروژه ها و نیز امکان بازیافت و تجدید استفاده از مواد مصرفی و همچنین جستجو برای یافتن مواد یا منابع جایگزین در آنها اهمیتی روزافزون می یابد.

